

Decemberrapportage 2016

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
1.1 Kansen op versnelling	3
1.2 Budgettaire wijzigingen en analyse uitkomst begroting	11
1.3 Neutrale wijzigingen.....	14
1.4 Reservemutaties	17
1.5 Budgetoverheveling	19
1.6 Prognose Sociaal Domein 2016.....	21
1.7 Begrotingswijziging Decemberrapportage 2016	29
2. Investerings / kredietaanvraag.....	31
3. Besluit	32

1.1 Kansen op versnelling

De begroting 2017-2021 laat een gunstig beeld zien voor de gemeente Haarlem. De lasten voor burgers dalen en ook de hoge schuldenlast wordt flink teruggebracht van € 570 naar € 429 miljoen in 2021. Dit brengt Haarlem weer in een gezonde financiële situatie. Het college kiest ervoor om ondanks de afnemende schuld en de positieve signalen van financieel herstel een voorzichtige en stabiele koers te varen bij de invulling van de begroting. Hoewel het college aanleiding en mogelijkheden ziet voor extra impulsen aan de ontwikkelingen van de stad heeft het bewust gewacht totdat de financiële ruimte hiervoor in het lopende jaar 2016 bevestigd wordt. Met deze Decemberrapportage ziet het college de stijgende economische trend stevig bevestigd in een verwacht positief financieel resultaat voor 2016 van circa € 7 miljoen, exclusief het sociaal domein.

De resultaten van het sociaal domein worden apart vermeld, want deze zijn gekoppeld aan de algemene reserve sociaal domein. In de begroting 2016 werd een negatief resultaat en dus een onttrekking aan de algemene reserve sociaal domein opgenomen van € 1,8 miljoen. Er wordt in deze decemberrapportage voor 2016 echter een positief resultaat en dus een storting in de reserve van € 7,1 miljoen verwacht. Dit is circa 5% van het totaal aan beschikbare middelen voor het sociaal domein. Dat betekent dat de algemene reserve sociaal domein einde 2016 naar verwachting € 9 miljoen hoger is dan in de begroting van 2016 opgenomen.

De septembercirculaire die door het Rijk is uitgebracht laat zien dat Haarlem de komende jaren structureel extra miljoenen zal ontvangen. In totaal komt er € 1,2 miljoen extra binnen in 2017 wat uiteindelijk oploopt tot € 7 miljoen in 2021. Tegenover deze meevaller staan wel tegenvallers binnen het sociaal domein. Deze tegenvallers vanuit het Rijk komen bovenop de reeds voorziene tegenvallers als gevolg van afnemende beschikbare bedragen vanuit het Rijk voor de decentralisaties. Deze bewegingen hebben twee effecten. Voor de olopende tekorten is op korte termijn meer buffer beschikbaar in de algemene reserve sociaal domein. De hogere tekorten kunnen echter niet structureel uit de reserve gedekt worden, waardoor de noodzaak van transformatie in het sociaal domein vergroot wordt.

Nu de schuldenlast afneemt, er voldoende reserve is in het sociaal domein om tegenvallers op te vangen en er daarbovenop ook nog structurele meevallers uit het Rijk komen, ontstaat een gunstige verwachting voor het komende begrotingsjaar en kan uit de ruimte in het huidige begrotingsjaar versneld geld worden vrijgemaakt voor veranderingen waarvan we samen vinden dat ze dringend gewenst zijn.

Samen meer doen!

Ons collegeprogramma heeft als titel: Samen doen! Aan dat motto is de eerste jaren van deze periode in een financieel lastige situatie samen met de stad invulling gegeven. Het financieel goede nieuws biedt nu kansen om, sneller dan we eerder dachten dat het mogelijk zou zijn, urgente zaken op te pakken die aan de Haarlemmers, de stad en haar bezoekers ten goede komen. Het college stelt daarom nu voor om die hoognodige impulsen aan de stad te geven die in de recente crisisperiode niet mogelijk waren. Impulsen die ervoor zorgen dat we Samen meer kunnen Doen.

Zo kan nu geld worden vrijgemaakt om de ervaringen die zijn opgedaan met onze nieuwe zorgtaken te gebruiken om versneld veranderingen in de organisatie van de zorg te realiseren. Veranderingen die ervoor zorgen dat kwalitatief hoogwaardige zorg in Haarlem passend en betaalbaar verleend kan blijven worden. Er kan hoognodige extra aandacht worden gegeven aan duurzaamheid en het vergroenen van plekken in de stad die dat kunnen gebruiken. Zo willen we versneld meer groen in de openbare ruimte plaatsen en de aanjaagrol van circulair inkopen versterken. Haarlem heeft ook veel bouwlocaties in de

startblokken staan, met name in Schalkwijk. De nieuwe woningen die hier worden opgeleverd maken Haarlem tot een groeigemeente met als gevolg dat er in de komende jaren nog extra middelen uit het gemeentefonds naar Haarlem komen.

Voor de versnelling van de woningbouw in Haarlem is een aantal typen ontwikkelingen te onderscheiden. Er kan versneld worden in transformatieopgaves zoals bijvoorbeeld binnen de leegstaande kantoren aan de zuidkant van Oostpoort maar ook in het middengebied Schalkwijk. Ook wil Haarlem extra inzetten op het versneld realiseren van sociale woningbouw aan de westkant van Haarlem. Hiervoor zijn meerdere plaatsen denkbaar in de buurten langs de Westelijke Randweg. Voorts kan versneld worden door nu leeg staande kavels te ontwikkelen bijvoorbeeld aan de Zwemmerslaan.

Een extra aflossing op de schuld onderschrijft tenslotte het commitment van het college om de schuldpositie van Haarlem te blijven verbeteren en zo Haarlem ook richting de toekomst weerbaar te houden.

De financiële dekking voor de gewenste impulsen van totaal € 2 miljoen in het sociaal domein vindt het college in de flink gegroeide algemene reserve sociaal domein. De overige voorgestelde impulsen van totaal € 4 miljoen worden gedekt uit de positieve cijfers voor het lopende jaar 2016. Door deze nu al direct in te zetten in plaats van te wachten op de jaarrekening of de kadernota ontstaat een zeer welkome versnelde slagkracht om meer samen te kunnen doen. De voorstellen worden inhoudelijk hieronder uitgewerkt.

Versnellers Sociaal Domein

Binnen het sociaal domein zijn er voldoende aanknopingspunten om een versnelling te realiseren in de gewenste transformatie van de zorg. Deze transformatie moet ervoor zorgen dat de zorg door te investeren in het daadwerkelijk anders organiseren ervan niet alleen beter past bij de vraag maar ook betaalbaar blijft. Het zijn daarmee dus kosten die voor de baten uitgaan.

Het college stelt daarom voor om een bedrag van **€ 2 miljoen** uit de algemene reserve sociaal domein beschikbaar te stellen voor onderstaande versnellingsagenda.

1. Versterken innovatiemaatregelen (€ 900.000)

Binnen het sociaal domein wil het college gericht innovaties stimuleren waarbij de verbinding en synergie tussen Wmo, Participatiewet en Jeugdwet centraal staat. Dit zijn de vraagstukken die ook zijn vastgelegd in het transformatieprogramma sociaal domein: het oplossen van vraagstukken rondom 18-/18+, het realiseren van pilots arbeidsmatige dagbesteding met gecombineerde doelgroepen, het inzetten van ervaringsdeskundigen gericht op herstel van kwetsbare groepen en de versterking van samenwerking tussen CJG en huisartsen in de toegang voor jeugdhulp.

Voor het vraagstuk 'rondom 18' kunnen versneld op heel praktisch niveau adequate oplossingen worden gerealiseerd voor de klant. Op systeemniveau zijn we echter op zoek naar structurele oplossingen. Er liggen voorstellen van partners die het college graag in pilotvorm wil toetsen zodat de leereffecten kunnen worden meegenomen in de inkoop voor 2018.

Voor dagbesteding ligt er een grote transformatieopgave, zowel inhoudelijk als financieel. Er zit overlap en er zijn schotten tussen dagbesteding in de geïndiceerde maatwerkvoorzieningen en in de algemeen toegankelijke voorzieningen in de basisinfrastructuur. De versnellingskansen liggen hier in het ontschotten en het maken van de verbinding tussen Jeugdwet, Wmo en Participatiewet. Het gaat hier dus over uiteindelijk meer kunnen doen naar de bedoeling van de transformatieopgave in het sociaal domein, met minder geld.

Een van de ervaringen die zijn opgedaan is de inzet van ervaringsdeskundigen. Deze kunnen bijdragen aan het versneld herstel van kwetsbare groepen, met name in de

geestelijke gezondheidszorg. Dit is een deskundigheid die een belangrijke aanvulling lijkt te zijn op specialistische GGZ-deskundigheid. De combinatie van professionele behandeling en begeleiding met de herkenning, ervaring en coaching door ervaringsdeskundigen lijken versnelling op te leveren in maatschappelijk herstel. Het college wil deze methode in Haarlem daarom versneld een kans geven.

Er is winst te behalen in een betere samenwerking tussen CJG en de huisartsen die beide een rol hebben in de toegang voor jeugdhulp, zonder te tornen aan de eigenstandige verantwoordelijkheid hierin van de huisarts. Door huisartsen beter te ondersteunen in hun rol in het toegangsproces komen er betere verwijzingen naar jeugdhulp tot stand. Ervaring in andere gemeenten laten zien dat de benodigde zorg wel geleverd wordt, maar met een substantiële vermindering van inzet van relatief dure voorzieningen. Het college wil hier zo snel mogelijk met alle huisartsen in gesprek om een gezamenlijke werkwijze te ontwikkelen en te implementeren. Dat vergt een incidentele en één op één aanpak.

Bij de begrotingsbehandeling 2017 is motie 16 BIS “Zelforganisaties zijn het cement tussen de stenen” aangenomen. De dekking voor de uitvoering van deze motie wordt in deze decemberrapportage vastgesteld. De invulling van het type initiatieven/activiteiten dat voor financiering en/of ondersteuning in aanmerking komt (criteria) wordt eerst in de commissie Samenleving besproken.

2. Slim investeren Participatiewet en schulddienstverlening (€ 800.000)

In het transformatieprogramma is één van de thema's 'bestrijd de paarse krokodil'. We hebben gezien dat wet- en regelgeving onbedoeld met elkaar conflicteert en niet altijd bijdraagt aan de beste oplossing voor de burger. In de praktijk wordt dit op klantniveau opgelost, maar er zijn ook maatregelen op systeemniveau nodig. Een voorbeeld is het mogelijk maken van een toeslag voor woonkosten – niet mogelijk binnen het wettelijk kader van de Participatiewet - voor jongeren die daardoor versneld kunnen uitstromen uit dure beschermd woonvoorzieningen.

In het kader van het koersdocument werk en inkomen wil het college ook versnelling aanbrengen in het voeren van participatiegesprekken met alle klanten in het bijstandsbestand waarmee hun re-integratie naar werk of participatie in onze samenleving wordt versneld. Aandacht voor de klant is een succesfactor voor participatie en re-integratie. Dat zien we bij andere gemeenten en dat leren we van de pilots participatie die in Haarlem zijn uitgevoerd en waarvan de evaluaties inmiddels zijn verschenen. Het college wil versneld inzetten op het voeren van participatiegesprekken omdat dit een direct effect heeft op uitstroomresultaten en een indirect preventief effect heeft op zorgkosten binnen het brede sociaal domein.

3. Minimabeleid (€ 250.000)

Door het versneld treffen van voorbereidingen voor een collectieve ziektekostenregeling voor mensen met een minimuminkomen wordt een belangrijke preventieve werking gerealiseerd omdat de onverzekerdenproblematiek hiermee sterk wordt verminderd. Hiernaast wil het college de kans pakken om extra inzet te plegen gericht op kinderen uit gezinnen met een minimuminkomen. Meekomen op school, ook als je ouders minder geld hebben te besteden, is van groot belang voor de ontwikkeling van het kind en heeft een sterk preventief effect. Indien via de circulaires van het Rijk middelen voor dit doel beschikbaar komen, dan worden de gelden die nu onttrokken worden aan de algemene reserve sociaal domein weer teruggestort.

Schuldenproblematiek is een niet te onderschatten factor in het dagelijks leven van veel burgers. Uit zowel de dagelijkse praktijk van CJG en Sociaal Wijkteams als uit landelijke onderzoeken blijkt dat deze problematiek de eerste oorzaak is voor escalatie van problematiek. Het is ook het eerste aangrijpingspunt voor stabilisatie en herstel.

Het project Goede Gieren heeft een specifieke aanpak voor op het eerste gezicht onmogelijke schuldproblemen. Er wordt al met deze aanpak gewerkt in Haarlem maar gelet op de resultaten wil het college dit graag versneld uitbreiden. Dat geldt ook voor de praktische ondersteuning van mensen met problematische schulden door middel van de vrijwillige schuldmaatjesprojecten.

4. Maatschappelijke opvang Skaeve Huse (€ 50.000)

Door een combinatie van afwijkende levensstijl, psychische- en gedragsstoornissen, zorg mijndend gedrag en verslavingsproblematiek, kan een deel van de cliënten in de maatschappelijke opvang niet doorstromen naar een reguliere woonsituatie. Voor hen is een aparte voorziening (Skaeve Huse) de enig reële mogelijkheid voor duurzame uitstroom. Op basis van een haalbaarheidsonderzoek wil het college in 2017 versneld starten met de realisatie van Skaeve Huse.

Fysieke versnelling

Behalve in het sociaal domein liggen ook in het fysieke domein veel mogelijkheden om versneld doelen te bereiken waar de stad en haar inwoners van kunnen profiteren. Door nu te investeren kunnen doelen die eerder (nog) niet haalbaar leken wel worden bereikt.

5. Duurzaamheidsfonds en vergroening (per saldo € 1 miljoen)

Duurzaamheidsfonds

De raad heeft meermaals aandacht gevraagd voor verduurzaming van energie in het kader van versnelling van het Duurzaamheidsprogramma en bij Motie 71 Klimaatzaak Werk aan de Winkel naar aanleiding van de Klimaatzaak van Urgenda. Het college ziet nu mogelijkheden om een aantal maatregelen versneld door te voeren op dit gebied door het in het leven roepen van een duurzaamheidsfonds, van waaruit gericht investeringen op het gebied van duurzaamheid kunnen worden gedaan.

Voor het versnellen van energiemaatregelen wordt een energiefonds gecreëerd zoals de Meermaker van gemeente Haarlemmermeer en het Amsterdamse Investerings Fonds. In dit fonds investeert de gemeente **€ 750.000** voor derden om te lenen. Derden (corporaties, schoolbesturen, Park Management Waarder Polder, etc.) kunnen geld van het fonds inzetten voor projecten m.b.t. (grootschalige) energieopwekking, energiebesparing en circulaire productie. Omdat het projecten met een goed rendement zijn, kunnen derden bij bijvoorbeeld de BNG extra middelen vragen. Dit kan tot een multiplier van 4 a 5x leiden. Zo kunnen investeringen ter waarde van circa € 3.500.000 op korte termijn in de stad worden gerealiseerd.

Groenprojecten

*Vanuit een investeringsfonds kunnen geen groenprojecten of projecten voor circulaire economie worden gerealiseerd. Voor het realiseren van deze projecten wordt **€ 250.000** projectbudget gereserveerd. Hieronder staan de meest prioritaire projecten.*

Groen is natuurlijke multiplier

Groen in de stad vergroot de leefkwaliteit en draagt direct bij aan het welzijn van de Haarlemmers. In de dicht bebouwde stad kan op een creatieve manier, met kleinschalige maatregelen, toch veel groen worden toegevoegd. Het initiatief hiervoor ligt bij voorkeur bij de bewoners die samen met de gemeente hun woonomgeving vergroenen. Er zijn mogelijkheden om extra bomen in groenarme wijken toe te voegen en bestaande armoedige groenvakken een facelift te geven met bloeiende planten. Ook kan natuur in de stad goed samengaan met ruimtelijke ontwikkelingen als tijdig wordt ingespeeld op onze natuurlijke mede-stadsbewoners.

Projecten:

Extra bomen in groenarme wijken

Anticiperend op plan Spaarnelanden waarbij inwoners suggesties kunnen doen.

Gewenst vanuit klimaatadaptatie, omgevingskwaliteit, biodiversiteit. Indicatie: € 50.000 voor planten van bomen in verharding.

Omvormen armoedig groen

Bestaand armoedig groen (Cotoneaster en Lonicera) omvormen naar visueel aantrekkelijker en insectenrijker groen. Indicatie: € 50.000 voor omvormen van armoedig groen.

Steenbreek 023 in combinatie met aanbrengen kleinschalig groen door bewoners

Het vergroenen van de openbare ruimte waar mogelijk samen met bewoners, op plaatsen waar nu onnodig verharding ligt. Dit draagt direct bij aan de doelen: tegengaan wateroverlast en hittestress, het bevorderen en het beleven van groen en natuur. Indicatie: € 50.000.

Natuurinclusief bouwen is sneller bouwen

In kaart brengen van natuur in de stad zoals vleermuizen, vogels en muurflora en hierdoor tijdig anticiperen op ruimtelijke ontwikkelingen waardoor besparing van tijd en onderzoekskosten. Doel: verkrijgen van generieke ontheffing waardoor na 2018 projecten sneller kunnen worden uitgevoerd. Indicatie: € 50.000.

Circulair maken gemeentelijke inkoop

Als grote inkoper heeft de gemeente Haarlem een aanjagende functie voor de circulaire economie. Om deze aanjaag rol goed op te kunnen pakken, wil de gemeente zich aansluiten bij de Green Deal Circulair Inkopen en ervaring opdoen via pilots. Het gaat bij het circulair inkopen om drie pilots: op het vlak van aanbesteden van werkzaamheden, HIOR en aanbesteden van diensten. Indicatie: € 50.000. Bij de begrotingsbehandeling 2017 is motie 21: 'Circulair Inkopen' ingetrokken in afwachting van een voorstel van het college. Met dit voorstel in deze Decemberrapportage wordt hieraan gevolg gegeven.

6. Versnellen faciliteren ontwikkelingen (woningbouw) en aanjagen bouwproductie

Haarlem groeit, en daarmee de noodzaak voor het actief aanjagen van ruimtelijke initiatieven. Het college wil geld vrijmaken om voorwaarden te scheppen die vooruitlopen op de gewenste ontwikkeling, zoals het vooraf definiëren van kaders middels gebiedsvisies, het opstellen van stedenbouwkundige kaders en het actualiseren van beleid dan wel versoepelen daarvan. Daarnaast verwacht het college dat het actief benaderen van de markt middels een aanjager / acquireur ook zal betekenen dat er meer initiatieven worden opgepakt, hetgeen uiteindelijk resulteert in samenwerkings- of anterieure- of intentie overeenkomsten. Mede hierdoor zal ook de markt bijdragen aan het vormgeven van de ontwikkeling en ook een gedeelte van de gemeentelijke kosten dragen voor deze ontwikkeling. Hiervoor wordt in 2017 en 2018 respectievelijk € 500.000 en € 400.000 geraamd.

7. Wijkraden (50.000)

Er wordt toegewerkt naar een meer gelijk speelveld voor wijkraden en bewonersinitiatieven. Om ruimte te creëren voor wijkraden om de huidige werkwijze om te vormen en hun inzet meer op de inhoud van hun werk te richten en minder op financiële ondersteuning van facilitaire middelen stelt het college voor om tijdelijk extra geld hiervoor vrij te maken.

8. 3D makerzone (€ 25.000)

3DMakersZone in de Waarderpolder is innovatief en geeft veel dynamiek in de Waarderpolder. Dit jaar heeft de 3DMakersZone van het Ministerie van Economische Zaken de status van Fieldlab gekregen. Het college stelt voor om eenmalig een extra stimulering aan de samenwerking tussen de 3DMakerszone en de bedrijven in de Waarderpolder te geven door middel van een bijdrage om de innovatie meer zichtbaar te maken en verder aan te jagen.

9. Ontwikkelen app historische wandelingen (€ 25.000)

Haarlem is een stad met een rijke historie. Dit biedt volop kansen voor toerisme. Het college wil budget reserveren voor het laten ontwikkelen van een speciale, meertalige app over de geschiedenis van Haarlem. Hiermee kunnen bezoekers en inwoners door de stad lopen en bij bijzondere panden meer te weten komen over het historische Verhaal van Haarlem. De app wordt in opdracht van de gemeente Haarlem ontwikkeld in samenwerking met diverse culturele instellingen, enkele erfgoedbeherende partners en Haarlem Marketing. De app Het Verhaal van Haarlem sluit qua opzet aan bij de reeds bestaande Haarlem-app.

10. Versnellen schuldreductie

Het college stelt voor om in 2017 € 2 miljoen extra in te zetten voor de schuldreductie. Dit zal ingevuld worden door in 2016 voor € 2 miljoen aan activa met maatschappelijk nut af te schrijven. Dit is namelijk het laatste jaar waarin nog gekozen kan worden om investeringen met maatschappelijk nut ten laste van de exploitatie te nemen of te activeren en het jaar waarin de verfijning van de bestaanscontrole wordt afgerond. De € 2 miljoen extra last voor 2016 zal via het resultaat gaan. De vrijvallende kapitaalslasten als gevolg van deze afboeking, geraamd op circa € 200.000, kan in 2017 incidenteel worden ingezet voor verbeteren van beeldkwaliteit van elementen verharding door wegvlakken opnieuw te bestraten of door versneld vernieuwen van oude lichtpunten.

Bestaanscontrole vaste activa

In de Bestuursrapportage 2016 is het college nader ingegaan op de opschoning van het activa bestand, volgens de methode van grof naar fijn. De controle is inmiddels afgerond en hier uit komt dat voor een bedrag van € 3.917.000 (boekwaarde ultimo 2016) aan activa afgeboekt zou moeten worden. Het betreft voornamelijk activa die al eerder door ons interne financial audit team en de accountant als onzeker zijn opgenomen. Bij de jaarrekening van 2015 werd nog melding gemaakt van € 3.586.000 als onzeker omdat deze activa naar aard niet eenvoudig identificeerbaar zijn. Deze onzekerheid weegt door in de oordeelsvorming van de accountant. Door het afboeken van deze activa verdwijnt de onzekerheid.

Met deze opschoningsoperatie, waarbij van grof naar fijn is gewerkt, kan met deze afboeking het project worden afgesloten. Daarmee is een belangrijke stap gezet in het op orde brengen van de balans. Om de balans blijvend op orde te houden zal ook de nota activa worden aangepast. Tegelijkertijd zal jaarlijks een bestaanscontrole worden uitgevoerd waar altijd een bevinding uit kan komen.

Activa met maatschappelijk nut

Mede als gevolg van de wijziging in het BBV, waarbij activa met een maatschappelijk nut verplicht geactiveerd moeten worden, heeft het college bij de begroting voorgesteld om activa met een aanschafwaarde kleiner dan € 100.000 niet meer te activeren. In 2016 is conform onze geldende activabeleid het wel of niet activeren van activa met een maatschappelijk nut nog vrij. Om invulling te geven aan de schuldreductie wordt voorgesteld om activa met een maatschappelijk nut met een waarde, ultimo 2016, kleiner dan € 100.000 niet meer te activeren en af te boeken. Ultimo 2016 gaat het hier om activa met een gezamenlijk boekwaarde van € 2.570.000.

Naast bovengenoemde afboeking stelt het college voor om ook de bijdrage aan 1^e inrichting en leermiddelen voor onderwijs niet langer meer te activeren. Deze bijdrage zijn over het algemeen lager dan € 100.000. Om de balans ook van deze posten te schonen is een afboeking van € 1.943.000 noodzakelijk. In de begroting 2017 is al rekening gehouden om deze zaken uit de exploitatie te financieren.

Financiële consequenties

Beschikbare middelen € 7.123.000, bestaande uit:

- Stelpost schuldreductie € 2.500.000
- Stelpost bestemming rekeningresultaat 2015 voor schuldreductie € 2.613.000
- Versnellen schuldreductie € 2.000.000

Afboekingen totaal € 8.484.000, bestaande uit:

- Uitkomst bestaanscontrole € 3.917.000
- Activa maatschappelijk nut kleiner dan € 100.000 voor € 2.570.000
- Eerste inrichting en leermiddelen voor € 1.943.000

Indien volledige afboeking van bovenstaande activa plaatsvindt, is daarvoor nog een bedrag van € 1.361.000 extra benodigd boven op de € 2 miljoen versneller schuldreductie. Afhankelijk van het definitieve rekeningresultaat 2016 zal het college bepalen of volledige afboeking mogelijk is en verwerken in de jaarrekening 2016.

Verbeteren beeldkwaliteit elementen verharding

Als gevolg van deze afboeking ontstaan vrijvallende kapitaalslasten, geraamd op circa € 200.000. Deze wil het college in 2017 incidenteel inzetten voor het verbeteren van de beeldkwaliteit van elementen verharding door wegvlakken opnieuw te bestraten of door versneld vernieuwen van oude lichtpunten. Voor 2018 en verder wordt bij de Kadernota 2017 een voorstel gedaan voor structurele invulling ten behoeve van onderhoud openbare ruimte.

De versnellende impulsen kunnen worden samengevat in onderstaand overzicht:

Samenvattend overzicht van versnellende impulsen		(bedragen x €1.000)	
Versnellende impulsen	2017	2018	
Uit algemene reserve sociaal domein:			
1. Versterken innovatiemaatregelen	900	n	
2. Slim investeren Participatiewet en schulddienstverlening	800	n	
3. Minimabeleid	250	n	
4. Maatschappelijke opvang Skaeve Huse	50	n	
Uit resultaat 2016:			
5. Duurzaamheidsfonds en vergroening	1.000	n	
6. Versnellen faciliteren ontwikkelingen (woningbouw) en aanjagen bouwproductie	500	n	400 n
7. Wijkraden	50	n	
8. 3D Makerszone	25	n	
9. Ontwikkelen app historische wandelingen	25	n	
10. Versnellen schuldreductie	2.000	n	
Totaal	6.000		

Het budgettair effect voor het begrotingsaldo is samengevat in onderstaand overzicht.

Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)				
	2016	2017	2018	2019	2020
<u>Versnellers Sociaal Domein:</u>		2.000 n			
Onttrekking algemene reserve Sociaal Domein:		-2.000 v			
<u>Versnellers Fysiek Domein:</u>		1.600 n	400 n		
Toevoeging / onttrekking algemene reserve	2.000 n	-1.600 v	-400 v		
<u>Versneller schuldreductie:</u>					
Afschrijven activa	2.000 n				
Voordeel door lagere kapitaallasten		-200 v			
Verbeteringen beeldkwaliteit elementen verharding		200 v			
Totaal budgettair effect versnellers:	4.000 n	0 v	0 v		

1.2 Budgettaire wijzigingen en analyse uitkomst begroting

Deze Decemberrapportage geeft een vooruitblik van de te verwachten realisatie over het lopende jaar. Allereerst worden de budgettaire wijzigingen toegelicht, vervolgens enkele bestuurlijk relevante neutrale wijzigingen en tot slot wijzigingen in de reserves. Door deze wijzigingen moeten diverse budgetten in de begroting worden aangepast. De wijzigingen in de baten en lasten per beleidsveld en in reserves zijn verwerkt in een begrotingswijziging in paragraaf 1.7. Door deze begrotingswijziging vast te stellen autoriseert uw raad de gewijzigde budgetten en de reservemutaties in de Begroting 2016 en verder.

In onderstaande tabel melden wij de financiële wijzigingen ten opzichte van de door de raad vastgestelde Begroting 2016 en verder.

		<i>bedragen x € 1.000</i>				
Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020	
a Meerjarenraming na Begroting 2017 incl. aanvullende voorstellen	-5.466 v	0 v	0 v	2.460 n	-1.686 v	
b Wijziging Decemberrapportage 2016	-1.545 v	169 n	-1 v	-21 v	-41 v	
c Meerjarenraming na vaststellen Decemberrapportage 2016*	-7.011 v	169 n	-1 v	2.439 n	-1.727 v	
d Versnellende impulsen	4.000 n					
e Meerjarenraming na Decemberrapportage 2016 inclusief versnellers	-3.011 v	169 n	-1 v	2.439 n	-1.727 v	

* Indien via separaat raadsbesluit wordt ingestemd met een bijdrage van € 750.000 aan de restauratie van de Kathedrale basiliek Sint Bavo bedraagt het resultaat exclusief versnellende impulsen geen € 7.011.000 maar € 6.261.000 voordelig.

Toelichting bij resultaat:

Het resultaat van de wijzigingen in deze Decemberrapportage exclusief de versnellende impulsen (onderdeel B) bedraagt in 2016 **€ 1,5 miljoen** voordelig en wordt in onderstaand overzicht verklaard aan de hand van de budgettaire wijzigingsvoorstellen. Het resultaat 2016 bestaat hoofdzakelijk uit incidentele voordelen zoals het rentevoordeel en vrijval van de voorziening erfpacht.

Beleidsveld	Omschrijving	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is positief; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
4.1	Stadsbouwmeester	55 n				
5.3	Bijstelling huurbaten	-281 v	-81 v	-281 v	-281 v	-281 v
5.3	Vrijval voorziening erfpacht	-626 v				
6.2	Versterking formatie Raadsgriffie		150 n	150 n	150 n	150 n
7.2	Septembercirculaire 2016	-243 v				
7.2	Renteresultaat	-450 v				
7.3	Generatiepact		100 n	130 n	110 n	90 n
	Budgettaire wijzigingen Decemberrapportage 2016	-1.545 v	169 n	-1 v	-21 v	-41 v

Toelichting budgettaire wijzigingen

Stadsbouwmeester

Conform de wensen van de raad worden de lasten van stadsbouwmeesterfunctie vastgesteld op € 75.000 per jaar (50% van de lasten 2014). Voor het stadsbouwmeesterbudget wordt een bijdrage geleverd aan de kwaliteit van de leefomgeving en adviezen bij (potentiële) bouwprojecten en ruimtelijke visieontwikkeling. Hiervoor is in 2016 na de Bestuursrapportage 2016 € 20.000 beschikbaar. Voorgesteld wordt het aanvullende benodigde bedrag van **€ 55.000** in 2016 te dekken uit de algemene middelen.

Bijstellen huurbaten

De verwachte verhuuropbrengsten Vastgoed worden geactualiseerd n.a.v. een overheveling van huuropbrengsten van de grondexploitatie naar het product Vastgoed (o.a. J. Krimpenweg/Connexxion). De toename van de opbrengsten is in 2017 lager als gevolg van een reeds bij de begroting 2017 incidenteel verwerkte verhoging van de verhuuropbrengst van € 200.000.

Vrijval voorziening erfpacht

De taken ten behoeve van de voorziening erfpacht zijn nagenoeg afgerond. In totaal zijn 155 dossiers afgehandeld en per 30 september is er een totaal bedrag uitgegeven van € 3.233.220. In de voorziening is per 30 september nog een restbudget van **€ 625.783**. Dit valt vrij t.g.v. algemene middelen.

Versterking formatie raadsgriffie

Het presidium heeft zijn werkgeverscommissie gevraagd om een advies m.b.t. de capaciteit van de raadsgriffie. Aanleiding voor die vraag is de door de raad zowel als door de griffie ervaren druk bij de uitvoering van de raadswerk-ondersteunende werkzaamheden. Op basis van het opgestelde advies stelt het presidium voor om de capaciteit van de raadsgriffie te versterken met 2 fte. Een structurele toevoeging van capaciteit op enkele onderdelen biedt de verlichting en de ruimte om de raad gericht van dienst te zijn, beter op incidenten te kunnen inspelen, going concern te verstevigen en om aan te sluiten bij (toekomstige) ontwikkelingen.

Met versterking op: 1. een aanvullende bezetting bij het griffiebureau, 2. deskundigheid bij communicatie/digitalisering en 3. vaste uitbreiding bij de advisering en ondersteuning van het besluitvormingsproces wordt een slag in de goede richting gemaakt. De 2 nieuwe formatieplaatsen worden als volgt verdeeld:

- 0,5 fte Senior Officemanager (schaal 9),
- 0,5 fte Adviseur Raadscommunicatie (10A)
- 1 fte Raadsadviseur (schaal 11)

Voor deze uitbreiding is een structurele aanvulling van het personeelsbudget van de griffie nodig van **€ 150.000** met ingang van 2017.

Septembercirculaire 2016

De septembercirculaire van het gemeentefonds heeft een hogere algemene uitkering voor Haarlem tot gevolg. Belangrijkste oorzaak is een stijging van de rijksuitgaven (samen trap op en samen trap af-systematiek). Het voordelig budgettair effect voor 2016 van **€ 243.000** is verwerkt in deze Decemberrapportage, de bijstelling voor de raming voor 2017-2021 volgt in de Kadernota 2017. Voor meer inhoudelijke informatie over de circulaire wordt verwezen naar de separaat verschenen nota (2016/453260).

Renteresultaat

De schuldenlast op langlopende leningen is in 2016 lager dan begroot waardoor de rentelasten op langlopende leningen lager zijn. Daarbij zijn er negatieve rentetarieven bij de kortlopende leningen, met rentebaten in plaats van de verwachte rentelasten tot gevolg. Hierdoor ontstaat een incidenteel rentevoordeel van **€ 450.000**. Eerder is bij de voortgangsrapportage in de kadernota 2016 al een renteresultaat gemeld van € 500.000, daarmee is de totale rentelast voor 2016 met € 950.000 naar beneden bijgesteld.

Generatiepact

Het Generatiepact gaat in 2017 in, de regeling heeft een looptijd voor inschrijving van 2 jaar. Medewerkers in de leeftijd van 62 jaar en ouder kunnen aan de regeling deelnemen.

De regeling heeft tot doel enerzijds het bevorderen van duurzame inzetbaarheid door de oudere werknemer met (gedeeltelijk) behoud van salaris en pensioenopbouw de mogelijkheid te bieden hun werkzame leven gefaseerd af te bouwen. Anderzijds geeft het de ruimte om verjonging van het ambtenarenapparaat te bewerkstelligen door de ontstane vacatureruimte in te vullen.

Bij het College leeft de wens om een generatiepact in te voeren. Gezocht is - met als uitgangspunt dat zowel de werkgever als de werknemer financieel moeten bijdragen aan de regeling - naar een balans tussen financiële haalbaarheid voor de organisatie en een regeling die aantrekkelijk is om aan deel te nemen. Op deze wijze kunnen de doelstellingen, enerzijds nieuwe instroom en anderzijds duurzame inzetbaarheid gerealiseerd worden.

De beide varianten die maximaal een doorlooptijd hebben tot aan de pensioenleeftijd (dus vanaf 62 jaar tot 67 jaar) zijn als volgt:

1. 80% werken t.o.v. huidige aanstelling, 80% loon van huidige bezoldiging en 100% pensioenopbouw en
2. 80% werken t.o.v. huidige aanstelling, 90% loon van huidige bezoldiging en 90% pensioenopbouw.

Voor beide scenario's is een budget van maximaal **€ 560.000** noodzakelijk i.v.m. herbezetten van vacatures en doorbetalen van pensioenen voor de periode van het resterende dienstverband van de deelnemende medewerkers. Met een inschrijfperiode van 2 jaar en een maximale duur per medewerker van 5 jaar wordt voor 7 jaar dekking geraamd (voor de jaren 2021 t/m 2023 betreft de raming respectievelijk € 60.000, € 40.000 en € 30.000). De Belastingdienst staat een combinatie van generatiepact en vroegpensioen niet toe. In de Haarlemse regeling is deze koppeling niet gemaakt. Medewerkers kunnen hier nog wel zelf voor kiezen. In dat geval geldt een attenderingsplicht richting de medewerker.

1.3 Neutrale wijzigingen

Beleids- veld	Neutrale wijzigingen	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
	Septembercirculaire gemeentefonds 2016:					
2.1	Decentralisatie AWBZ naar WMO	-17	v			
2.1	Decentralisatie Jeugdzorg	37	n			
3.1	Decentralisatie Participatiewet	-4	v			
2.1	Wmo Huishoudelijke hulp	-111	v			
2.2	Maatschappelijke opvang Oggz	-94	v			
2.2	Vrouwenopvang	46	n			
1.2	Verhoogde asielinstroom	248	n			
1.2	Verhoogde asielinstroom: terugstorting in algemene reserve sociaal domein	500	n			
7.2	<i>Dekking uit algemene uitkering septembercirculaire 2016:</i>	<u>-605</u>	<u>v</u>			
1.2	Maatschappelijke begeleiding statushouders (baten)	-474	v			
1.2	Maatschappelijke begeleiding statushouders (lasten)	474	n			
3.2	Budgetverschuiving statushouders (zowel baten als lasten voor hetzelfde bedrag)	-222	v			
1.2	Budgetverschuiving statushouders (zowel baten als lasten voor hetzelfde bedrag)	222	n			
	Verwerking meicirculaire 2016					
2.2	Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	-689	v	-689	v	-689
2.2	Vrouwenopvang (DU)	72	n	100	n	100
1.2	Voorschoolse voorziening peuters (DU)	158	n	238	n	317
1.2	Peuterspeelzaalwerk (DU)			-220	v	-220
7.2	<i>Dekking uit algemene uitkering septembercirculaire 2016:</i>	<u>459</u>	<u>n</u>	<u>571</u>	<u>n</u>	<u>492</u>
						<u>412</u>
1.1	Web – Bijstelling begroting naar hoogte ontvangen beschikking (lasten)	-623	v	-623	v	
1.1	Web – Bijstelling begroting naar hoogte ontvangen beschikking (baten)	623	n	623	n	
1.1	RMC – Verlenging Programmageldenregeling VSV 2016 (lasten)	230	n			
1.1	RMC – Verlenging Programmageldenregeling VSV 2016 (baten)	-230	v			
1.3	CJG – extra dekking i.v.m. verhoging prestatieplan en kanteling toegang	768	n			
2.1	CJG – extra dekking i.v.m. verhoging prestatieplan en kanteling toegang	-436	v			
2.2	CJG – extra dekking i.v.m. verhoging prestatieplan en kanteling toegang	-332	v			
2.2	Bijstelling bijdrage regiogemeenten aan Regionaal Kompas 2016-2017 (lasten)	765	n	633	n	
2.2	Bijstelling bijdrage regiogemeenten aan Regionaal Kompas 2016-2017 (baten)	-765	v	-633	v	
7.2	Inhuur tbv. toenemende vraag naar projecten	300	n			
7.2	Dekking binnen projecten	-300	v			
	Totaal neutrale wijzigingen	<u>0</u>	<u>v</u>	<u>0</u>	<u>n</u>	<u>0</u>
				<u>0</u>	<u>v</u>	<u>0</u>
				<u>0</u>	<u>v</u>	<u>0</u>
				<u>0</u>	<u>v</u>	<u>0</u>
				<u>0</u>	<u>v</u>	<u>0</u>

Septembercirculaire 2016

Met deze mutatie wordt de doorwerking van wijzigingen in de septembercirculaire 2016 op de beleidsvelden verwerkt.

Decentralisaties

Bij de start van de decentralisaties per 1 januari 2015 zijn groepen cliënten onder de Jeugdwet en/of Wmo 2015 geschaard, terwijl zij feitelijk in de Wet langdurige zorg (Wlz) thuishoren. Het rijk heeft besloten om de aantallen te corrigeren. Voor wat betreft de WMO (huishoudelijke hulp) is de verdeling vanaf 2016 is ten opzichte van de meicirculaire 2016 gewijzigd door het gebruik van actuelere maatstafaantallen.

Maatschappelijke opvang en OGGz

In de septembercirculaire is het bedrag voor Maatschappelijke opvang en OGGz gewijzigd op basis van actuelere aantallen waar de uitkering op gebaseerd is. Hierdoor wordt het budget voor 2016 met **€ 94.000** naar beneden bijgesteld.

Vrouwenopvang

In de septembercirculaire heeft de gemeente Haarlem voor 2016 en 2017 extra geld voor opzet en borging van een structureel en landelijk netwerk van Centra voor seksueel geweld (CSG) ontvangen. Voor 2016 wordt het bedrag van **€ 46.000** nu geraamd. De bedragen worden gereserveerd om de gemaakte en nog te maken kosten uit te betalen.

Verhoogde asielinstream

In het voorjaar 2016 is tussen Rijk en gemeenten (VNG) een akkoord gesloten over de financiële vergoeding aan gemeenten voor de kosten die gemeenten maken voor de opvang van statushouders (decentralisatie-uitkering Verhoogde asielinstream). In de Septembercirculaire worden de beschikbare middelen, op basis van de realisatiecijfers van het aantal gehuisveste vergunninghouders over het eerste halfjaar van 2016, verdeeld. Daarnaast ontvangt de gemeente Haarlem vergoedingen van het COA ter dekking van de kosten voor de opvang voor statushouders en wordt via de specifieke uitkering 'maatschappelijke begeleiding' middelen voor de statushouder ontvangen.

De budgetten met betrekking tot de statushouders zijn verdeeld over twee programma's. Om goed op het totaal te kunnen sturen wordt via deze Decemberrapportage voorgesteld de middelen te centraliseren onder programma 1 beleidsveld 1.2. Daartoe wordt een aantal (technische) wijzigingen voorgelegd. In december volgt een nota waarin het geheel van taken en activiteiten die samenhangen met de statushouders, de besteding van middelen en de financiële dekkingen inzichtelijk wordt gemaakt.

Gemeenten ontvangen van het Rijk een bedrag voor elke geplaatste statushouder (€ 2.848,84 voor het partieel effect en €1.581,40 voor participatie en integratie). De bijdrage voor het 1^e half jaar 2016 is in de Septembercirculaire 2016 bekendgemaakt (nota Septembercirculaire 2016 Gemeentefonds (2016/453260). De bijdrage voor Haarlem is gebaseerd op 169 personen en is € 481.000 respectievelijk € 267.000. De Rijksbijdrage wordt nu geraamd ter dekking van (deels gemaakte) kosten. In de Decembercirculaire 2016 worden de bedragen voor het 2^e half jaar 2016 gepubliceerd (en zo verder).

In de Kadernota 2016 is besloten dat, vooruitlopend op de vergoeding van het rijk, er een bedrag van maximaal € 500.000 aan de reserves sociaal domein wordt onttrokken om de lopende uitgaven mee te betalen. Nu duidelijk is hoeveel Haarlem ontvangt over het eerste halfjaar van 2016, wordt de onttrekking aan de reserve sociaal domein teruggestort.

Maatschappelijke begeleiding statushouders

Naast de Rijksbijdragen ontvangt de gemeente Haarlem ook een specifieke rijksuitkering 'maatschappelijke begeleiding'. Deze rijksbijdrage kent een structureel karakter. Er vindt maandelijks achteraf een uitbetaling plaats. Aan de besteding zijn condities en voorwaarden verbonden, die vallen binnen het karakter van bieden van maatschappelijke begeleiding in brede zin. De gemeente heeft aan voorwaarden voldaan om met terugwerkende kracht vanaf 1 januari 2016 een verhoogde rijksuitkering maatschappelijke begeleiding te ontvangen. Per gehuisveste statushouder tussen de 18 en 67 jaar ontvangen wij dit jaar € 2.370. Op basis van de prognose van 200 statushouders ramen wij een bedrag van **€ 474.000**. De middelen zijn en worden onder meer besteed aan Vluchtelingenwerk Nederland (begeleiding statushouders). In de nota die in december beschikbaar komt, wordt nader op de besteding van middelen ingegaan.

Budgetverschuiving Statushouders (€ 222.000 baten en lasten van pr.3 naar pr.1)

De budgetten met betrekking tot de statushouders zijn verdeeld over twee programma's. Om goed op het totaal te kunnen sturen plaatsen we deze onder programma 1 beleidsveld 1.2.

Verwerking meicirculaire 2016:

Een aantal mutaties uit de Meicirculaire 2016 is nog niet structureel verwerkt op de betreffende beleidsvelden in de begroting. De ramingen worden daarvoor nu aangepast. Het betreft wijzigingen in doeluitkeringen voor Maatschappelijke opvang en OGGz, Vrouwenopvang, Voorschoolse voorziening peuters en Peuterspeelzaalwerk. Voor meer inhoudelijke informatie over de circulaire wordt verwezen naar de separaat verschenen nota (2016/284922).

Web – Bijstelling begroting naar hoogte ontvangen beschikking

Haarlem als centrumgemeente krijgt de WEB middelen toegewezen en legt verantwoording af aan het rijk in de vorm van een specifieke uitkering tot en met 2017.

In 2015 is in de begroting voor de jaren 2016 en 2017 naar aanleiding van de ontvangen beschikking bijgesteld met € 1.000.000 tot een begroot bedrag € 1.623.000 van i.p.v. tot € 1.000.000. Zowel de baten als de lasten zijn daardoor in 2016 en 2017 met **€ 623.000** te hoog opgenomen.

RMC – Verlenging Programmageldenregeling VSV 2016

De regeling waarin onder meer de begeleiding door jobcoaches en preventieve spreekuren zijn opgenomen is in september 2016 verlengd tot en met eind 2016. De gemeente ontvangt hiervoor een vergoeding van het Novacollege.

CJG – extra dekking i.v.m. verhoging prestatieplan en kanteling toegang

In de 2e helft van het jaar 2016 is het prestatieplan van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) uitgebreid en geïntensiveerd. De kanteling is daarmee voortvarend en eerder ingezet. De werkzaamheden als centrale toegang zijn uitgebreid met o.a. zwerfjongeren en onderdelen van jeugdzorg.

Middels deze melding worden budgetten vanuit deze beleidsvelden overgeheveld naar het beleidsveld 1.3 waar het CJG onder valt. Het prestatieplan is in de loop van september vastgesteld, waardoor verwerking in de Bestuursrapportage niet meer mogelijk was.

Bijstelling bijdrage regiogemeenten aan Regionaal Kompas 2016-2017

Op 7 juli 2016 stemde het Portefeuillehouders overleg sociaal domein in met het uitvoeringsprogramma maatschappelijke opvang 2016/2017. Hiervan maakte ook de begroting Regionaal Kompas voor de boekjaren 2016 en 2017 deel uit, die voor beide jaren sluitend moest worden gemaakt met een aanvullende bijdrage van de samenwerkende gemeenten binnen het Regionaal Kompas Kennemerland. Die aanvullende bijdrage per gemeente worden door centrumgemeente Haarlem gefactureerd en toegevoegd aan de rijksbijdrage maatschappelijke opvang. Hiermee ontstaat een sluitende raming voor beide jaren.

Inhuur ten behoeve van toenemende vraag naar projecten

Om aan de toenemende vraag op het gebied van stedenbouw van projecten te voldoen moet personeel worden ingehuurd. Deze lasten van **€ 300.000** worden gedekt binnen de projecten.

1.4 Reservemutaties

Beleids- veld	Wijzigingen met reserves	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
3.2	Reserve Minimagelden: <i>toevoeging</i>	1.011				
3.2	Algemene reserve sociaal domein: <i>onttrekking</i>	-1.011				
3.2	Reserve Minimagelden: <i>onttrekking</i>	-180				
3.2	Algemene reserve sociaal domein: <i>toevoeging</i>	180				
3.2	Bijstelling budget bijzondere bijstand	380				
3.2	Reserve Minimagelden: <i>onttrekking</i>	-380				
5.1	Hogere uitgaven groot onderhoudprojecten;	1.600				
5.1	Reserve beheer en onderhoud: <i>onttrekking</i> :	-1.600				
5.1	Uitvoeringskosten transformatieprojecten in Deltwijk en de Zuidstrook	90				
5.1	Reserve Leefomgeving: <i>onttrekking</i>	-90				
5.1	Bijdrage corporatie tbv project Zuidstrook civiel	-143				
5.1	Reserve Leefomgeving: <i>toevoeging</i>	143				
5.1	Nieuw beleid bomen, verschuiven naar 2017	-50	50			
5.1	Algemene reserve: <i>verschuiven onttrekking naar 2017</i>	50	-50			
5.3	Verkoop parkeerplaatsen Ripperda	-447				
5.3	Reserve Vastgoed: <i>toevoeging</i>	447				
<u>Het activiteitenprogramma Duurzame stedelijke Vernieuwing (DSV):</u>						
4.1	Reserve Wonen: <i>onttrekking</i>	-1.000				
4.1	Reserve duurzame stedelijke vernieuwing: <i>toevoeging</i>	1.000				
4.1	Onderbesteding	-450				
4.1	Lagere onttrekking reserve Duurzame stedelijke vernieuwing	450				
Totaal budgettair effect van wijzigingen met reserves		0	0	0	0	0

Toelichting:

Toevoeging middelen aan reserve Minimagelden

Bij bestemmingsvoorstel jaarrekeningresultaat 2015 is besloten om het positief saldo voor Minima en bijzondere bijstand 2014 (€ 519.000) en 2015 (€ 492.000) te doteren in een aparte reserve Minimagelden. Via deze mutatie wordt het saldo van **€ 1.011.000** overgeheveld uit de algemene reserve sociaal domein naar de reserve minimagelden.

Tevens wordt de bijstelling ten gevolge van de Actualisatie budget Bijzondere Bijstand, waarvoor bij de Bestuursrapportage **€ 180.178** is onttrokken uit de algemene reserve Sociaal Domein, bij deze Decemberrapportage ten laste gebracht van de reserve Minimabeleid.

Bijstelling budget Bijzondere bijstand

Als gevolg van verbetering van het bereik van minima wordt in 2016 een overschrijding geraamd van **€ 380.000** bij de bijzondere bijstand. Deze overschrijding wordt vooral veroorzaakt door toenemende kosten van bewindvoering en kosten woninginrichting. Dit bedrag wordt ten laste gebracht van de reserve minimagelden. Deze reserve is conform de raadsnotie 'Minimagelden volledig benutten: vastleggen in de begroting' beschikbaar ter dekking van overschrijdingen op de bijzondere bijstand en minimagelden.

Groot onderhoudswerken ten laste van reserve openbare ruimte

In 2016 is volop ingezet op het voorbereiden en uitvoeren van groot onderhoudsprojecten om daarmee het uitvoeringstempo te verhogen. Hiermee is niet alleen de achterstand uit 2015 (€ 2,2 miljoen) ingelopen, maar wordt verwacht dat met het huidige uitvoeringstempo het beschikbare budget voor groot onderhoud in 2016 overschreden zal worden met circa

€ 1,6 miljoen. Wij stellen voor het huidige uitvoeringstempo in stand te houden en op basis van de huidige verwachting hiervoor **€ 1,6 miljoen** te onttrekken aan de reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte. Bij het opstellen van de jaarrekening wordt de definitieve onttrekking bepaald en kan afhankelijk van de onderhoudsbehoefte en het beschikbare budget in 2017 het bestedingstempo in 2017 worden geactualiseerd.

Uitvoeringskosten transformatieprojecten in Delftwijk en de Zuidstrook

In het kader van de uitvoering van transformatieprojecten in Delftwijk en de Zuidstrook (zie ook raadsbesluit 2015/394907) zijn in 2016 uitgaven gedaan waarvan de gelden (**€ 90.000**) gereserveerd staan in de reserve Leefomgeving.

Bijdrage corporatie ten behoeve van project Zuidstrook civiel

Voor de Zuidstrook is een bijdrage van **€ 143.000** ontvangen van de corporatie waarvan de uitgaven in 2017 gaan plaatsvinden. De middelen worden toegevoegd aan de reserve Leefomgeving.

Nieuw beleid bomen, verschuiven naar 2017

In de 2e Bestuursrapportage 2015 is € 80.000 beschikbaar gesteld voor nieuw beleid bomen. Mede door de veelheid van participatie en inspraak en de kleinschaligheid van de kansrijke locaties wordt in 2016 ca € 30.000 uitgegeven. Voorgesteld wordt de nog niet gebruikte € 50.000 over te hevelen naar 2017 voor de resterende inboet van nieuwe bomen.

Verkoop parkeerplaatsen Ripperda

In vervolg op collegebesluit (2012/47597) over de verkoop van de Ripperda plandeel Westhof E1 waaronder parkeerplaatsen, is de verkoop van deze parkeerplaatsen in 2015 uit het IP gehaald (2015/191250 (besluitpunt 17 d) en het beheer overgegaan naar Vastgoed vanwege de onzekerheid over hoogte en tijd. De parkeerplaatsen zijn nu conform besluit (2012/47597) verkocht aan de betrokken ontwikkelaar. De opbrengst van de verkoop van de parkeerplaatsen wordt na aftrek van de boekwaarde en de BTW herziening toegevoegd aan de reserve Vastgoed (**€ 447.000**).

Het activiteitenprogramma Duurzame stedelijke vernieuwing (Dsv) (2016/47231).

In de nota reserves en voorzieningen is beschreven dat er n.a.v. de raadsnota Activiteiten Duurzame Stedelijke Vernieuwing (2016/47231) een reserve Duurzame Stedelijke Vernieuwing wordt gevormd met als voeding de in de begroting 2016 beschikbaar gestelde **€ 1 miljoen**. Met deze begrotingswijziging wordt hieraan gevolg gegeven. Aangezien het programma Duurzame Stedelijke Vernieuwing in 2016 is gestart, lopen de aanvragen voor financiering van activiteiten achter op de planning. Daarom wordt de onttrekking aan de reserve met **€ 450.000** bijgesteld tot € 550.000. Verwachting is dat de aanvragen die in 2017 gehonoreerd kunnen worden conform planning zullen zijn.

1.5 Budgetoverheveling

Budgetten kunnen uitsluitend worden besteed in het jaar, waarvoor ze zijn toegekend en waarvan de prestaties ook dat jaar worden verricht. Indien blijkt dat een prestatie niet meer in dat jaar gerealiseerd kan worden, bestaat de mogelijkheid het (restant)budget over te hevelen naar het volgende jaar, waarin de prestatie dan alsnog wordt uitgevoerd. Hiermee wordt voorkomen dat opnieuw budget moet worden aangevraagd. Deze budgetoverheveling valt onder het budgetrecht van de raad en vraagt daarom expliciete besluitvorming.

Uiteraard wordt niet beoogd om niet-bestede middelen zomaar over te hevelen. Wensen voor budgetoverheveling hebben we daarom aan de volgende criteria getoetst:

- Er is een beleidsinhoudelijke noodzaak (onderbouwing) en er moet samenhang zijn tussen de middelen en werkzaamheden waarvoor overheveling wordt gevraagd.
- Uitvoering volgend jaar past binnen de werkplannen.
- De dotatie heeft uitsluitend betrekking op incidenteel beschikbaar gestelde budgetten c.q. incidenteel opgehoogde budgetten (deze passen niet altijd in een kalenderjaarschijf). Hiermee wordt voorkomen dat de activiteit niet kan worden voortgezet.
- Gevraagde budgetoverheveling moet materieel zijn; als ondergrens wordt hiervoor € 100.000 aangehouden.

In deze Decemberrapportage is getoetst of er budgetten resteren, waarvan de prestaties niet (geheel) meer worden verricht in 2016 en die voldoen aan de hiervoor genoemde criteria.

Op basis van deze criteria stellen wij u voor de hierna genoemde restantbudgetten over te hevelen door middel van een storting in de reserve budgetoverheveling. Tevens stellen wij u voor ons te machtigen deze overgehevelde middelen na 1 januari 2017 weer te onttrekken aan de reserve budgetoverheveling en conform de oorspronkelijke doelstelling weer toe te voegen aan de desbetreffende budgetten.

Beleids- veld	Budgetoverhevelingen via reserve	Budgettair effect (bedragen x € 1.000; v (-) is voordelig; n is nadelig)				
		2016	2017	2018	2019	2020
5.1	Achterstallig onderhoud bomen	-300 v	300 n			
5.1	Doorontwikkeling meerjaren gebiedsprogramma en digitalisering begroting	-160 v	160 n			
7.2	Digitaliseringsbudget informatiebeheer	-120 v	120 n			
7.2	Implementatie ICT-projecten	-106 v	106 n			
7.2	Inkoopondersteuning Sociaal Domein	-100 v	50 n	50 n		
7.2	Organisatieontwikkeling	-250 v	250 n			
	<i>Subtotaal exploitatie:</i>	<i>-1.036 v</i>	<i>986 n</i>	<i>50 n</i>		
	Toevoeging/onttrekking reserve Budgetoverheveling:	1.036 n	-986 v	-50 v		
	Totaal budgettair effect budgetoverhevelingen	0	0	0	0	0

Toelichting:

Achterstallig onderhoud aan 3.500 bomen

Bij de kadernota 2016 is incidenteel € 300.000 beschikbaar gesteld voor het achterstallig onderhoud aan 3.500 bomen. Mede door de nasleep van herstelwerk in verband met de stormschade juli 2015 en het plantseizoen kan dit achterstallig onderhoud pas in 2017 worden uitgevoerd.

Doorontwikkeling meerjaren gebiedsprogramma en digitalisering begroting

Bij de Kadernota 2016 is € 200.000 beschikbaar gesteld in 2016 voor de doorontwikkeling van het meerjaren gebiedsprogramma (MJGP) en de digitalisering van de begroting. Van dit budget wordt in 2016 circa € 40.000 besteed. Dit betreft met name kosten voor de digitalisering van de begroting. In 2017 wordt verder gewerkt aan het Interactief Participatie Platform (IPP) als publicatiemiddel en het automatiseren van de achterliggende database. Deze applicatie wordt gebouwd door de gemeente en levert een datamagazijn op waarin diverse gegevens zoals bijvoorbeeld de digitale erfgoedkaart, de Woon Zorg Welzijn Monitor en het MJGP beschikbaar zijn. Ook werken we verder aan het digitaliseren van andere P&C producenten zoals de jaarrekening. Het resterende budget van 2016 is in 2017 nodig om de uitvoeringskosten te dekken. Voorgesteld wordt om **€ 160.000** over te hevelen naar 2017.

Digitaliseringsbudget informatiebeheer

Bij Informatiebeheer is de verantwoordelijkheid voor '100%digitaalwerken' belegd. Vanaf 2015 is een traject ingezet waarbij een combinatie van het DIV-toekomstplan, de gestelde wettelijke archief-eisen en de Haarlemse digitaliseringsambities de kaders zijn. Naast een organisatorische aanpassing is door een onverwachte uitstroom van vijf DIV-senioren op cruciale posities een groot capaciteitsprobleem ontstaan en is de beoogde uitvoering vertraagd. Medio 2016 is hiervoor een plan van aanpak voor een versnelling van deze digitalisering opgesteld en gestart. De afgelopen periode zijn verschillende maatregelen getroffen waarmee het capaciteitsprobleem is opgelost. Niet alle achterstand kan worden weggewerkt en nu wordt voorgesteld een deel van dit digitaliseringsbudget budget (**€ 120.000**) van 2016 naar 2017 over te hevelen.

Implementatie ICT-projecten

Voor Haarlem belangrijke ICT projecten (Basisregistratie grootschalige topografie, KCC-regiebord en 4W locatielab/informatie- en communicatieplatform) is er sprake van vertraging van de implementatie. De oorzaken zijn extern van aard: landelijke ontwikkelingen die vertragen, de aanbesteding is uitgelopen en in een derde project kan een externe partij niet aan zijn verplichtingen voldoen. Deze projecten zijn in 2016 gestart, maar lopen door voorgenoemde externe vertraging. Voorgesteld wordt het financiële effect van **€ 106.000** over te hevelen naar 2017.

Inkoopondersteuning Sociaal Domein

Vanuit het sociaal domein zijn in 2016 middelen gereserveerd voor tijdelijke intensivering van de ondersteuning van inkoop. Deze middelen zijn in 2016 niet aangewend. Dit hangt mede samen met het feit dat pas in 2017 de inkoop voor 2018 en verder zal starten. Voorgesteld wordt om deze middelen (**€ 100.000**) over te hevelen naar 2017 en 2018 om de incidentele intensivering alsnog vorm te geven.

Organisatieontwikkeling

In 2017 is extra ondersteuning nodig voor de ontwikkeling van de organisatie naar de organisatievisie 2018. Daarnaast is extra inspanning nodig voor de voorbereiding van de ambtelijke fusie met de gemeente Zandvoort. Op termijn zullen hierbij schaalvoordelen ontstaan. Deze zijn op dit moment nog niet goed in te schatten en zullen later in beeld worden gebracht. Voor deze incidentele kosten is dekking beschikbaar in de directie stelpost risicovoorziening in de begroting 2016. Voorgesteld wordt om **€ 250.000** voor dit doel over te hevelen naar de begroting 2017.

1.6 Prognose Sociaal Domein 2016

Ten behoeve van de decemberrapportage is een prognose van de verwachte uitgaven voor het Sociaal Domein gemaakt. Uit de prognose blijkt dat 2016 met een positief saldo van (verwacht) € 7,1 miljoen wordt afgesloten. Conform de afspraken wordt dit saldo gedoteerd aan de reserve Sociaal Domein. Ten opzichte van een geraamde onttrekking van € 1,77 miljoen (verwacht tekort bij het opstellen van de begroting 2016) heeft een dotatie substantiële invloed op de stand van de reserve. Het meerjarig verloop wordt ook in beeld gebracht.

Omdat er nog geen volledige zekerheid is over het verwachte resultaat wordt de begroting nu niet bijgesteld, bij de Jaarrekening 2016 wordt de werkelijke stand opgemaakt en verrekend met de reserve Sociaal Domein. Hieronder wordt per domein nader ingegaan op het verwachte resultaat 2016.

Domein	Subtotaal	Totaal
1. Afwikkeling 2015:	pm	pm
2. Wmo HO:		3.830.000 v
Contracten	2.300.000 v	
Voorziening woningaanpassingen	550.000 v	
Vervoersvoorzieningen	480.000 v	
Eigen bijdragen	- -	
Uitnutting PGB's 75%	500.000 v	
3. Wmo overige voorzieningen incl. begeleiding en dagbesteding:		1.050.000 v
Contracten	- -	
WtcG	500.000 v	
IAD en overige kosten	550.000 v	
Uitnutting PGB's	- -	
4. beschermd wonen:		1.950.000 v
Contracten	- -	
Uitnutting PGB's 75%	350.000 v	
Eigen bijdragen	1.600.000 v	
5. jeugd		70.000 v
Contracten	-550.000 n	
Uitnutting PGB's 60%	620.000 v	
6. WSW en re-integratie		160.000 v
Sociale werkvoorziening	- -	
Re-integratie	160.000 v	
	Totaal	7.060.000 v

1. Afwikkeling 2015

Bij het opmaken en vaststellen van de Jaarrekening 2015 is voor een aantal posten een inschatting van de te verwachten kosten gemaakt (transitorische posten), in veel gevallen inschattingen van nog te ontvangen facturen. In de loop van 2016 is een groot deel van deze posten afgewikkeld. Een deel van de posten staat nog open in afwachting van benodigde

informatie van de aanbieders. Daarnaast is van een klein aantal aanbieders nog steeds geen definitieve controleverklaring ontvangen.

In de brief *Verantwoordingen sociaal domein, jaarrekening 2015 (2016/292664)* hebben wij aangegeven dat we nader informeren over de wijze waarop wij met de verantwoordingen van instellingen omgaan. Na afronding van de controlewerkzaamheden hebben alle aanbieders een brief gehad met een terugkoppeling over de constatering en bevindingen over de verantwoording 2015 en informatie over de afspraken voor 2016. Met de aanbieders is frequent contact over de aanlevering. In diverse bijeenkomsten, kwartaalgesprekken dan wel individueel contact is aandacht gevraagd voor de aanlevering 2016 (het protocol, deadlines en de naleving van de (contract)afspraken).

Binnen de gemeente zelf is de geautomatiseerde factuurafhandeling inmiddels volledig operationeel en er is geen sprake meer van achterstanden. Verwacht wordt dat het totale effect van de factuur-afwikkeling 2015 tussen € 500.000 nadeel en € 500.000 voordeel zal liggen.

Verder is van het SVB inmiddels een eindafrekening 2015 ontvangen. Daaruit blijkt dat het terug te ontvangen bedrag voor PGB's € 200.000 te hoog is geschat. Dat leidt tot een eenmalig nadeel van € 200.000 in 2016 dat betrekking heeft op 2015.

De afrekening van de SVB hebben we gebruikt om een inschatting te maken van de uitnutting van de PGB's 2016, zie de raming per domein hieronder. Daarbij constateren we wel dat de verstrekte informatie van de SVB uitermate summier is en enkel inzicht geeft in de totale uitnutting (toegekend vs. besteed) per domein (WMO, Jeugd en Beschermd Wonen). Het is niet mogelijk een goede analyse van de oorzaken te maken en de eventuele betekenis hiervan voor 2016. In die zin zal pas medio 2017 blijken wat de werkelijke kosten voor PGB's zijn geweest (zie ook 7).

2. WMO HO

De prognose voor de uitgaven voor de WMO HO is gebaseerd op de maximale waarde van de afgegeven indicaties tot en met zorgperiode 8. Deze waarde is afgezet tegen de facturatie van de aanbieders tot en met periode 8. Daarmee is per onderdeel (Wmo-HO, WMO materiële voorzieningen) de mate van uitnutting van de indicaties berekend. Met behulp van dit percentage is op basis de indicaties tot en met begin oktober een inschatting gemaakt van de kosten voor heel 2016.

Omdat de gemeente zelf een beschikking afgeeft en (vrijwel) alle aanbieders via iWMO factureren, hebben we inmiddels ook een vrij goed beeld van lopende indicaties en werkelijke uitnutting daarvan.

Het aantal indicaties is in 2016 verder gedaald ten opzichte van 2015. Er is een daling van ongeveer 12% in het aantal indicaties, dat leidt tot een voordeel ten opzichte van de raming van € 2,3 miljoen. Vanaf 2017 wordt weer een hogere uitnutting verwacht vanwege de bijstelling van het beleid voor huishoudelijke ondersteuning (P x Q, verwachte toename met circa € 2,8 miljoen, dit is verwerkt in de Programmabegroting 2017).

De inschatting is dat er incidenteel een lagere dotatie aan de woonvoorziening nodig is dan begroot (voordeel van € 550.000). Zowel voor de collectieve vervoersvoorzieningen als voor de individueel vervoersvoorzieningen is de verwachting dat de kosten lagere uitkomen dan de raming (voordeel van € 480.000). Ook hier is vooralsnog sprake van een incidenteel voordeel omdat vanaf 2017 het nieuwe systeem van collectief vraagafhankelijk vervoer operationeel wordt. Welk effect dat heeft op het gebruik door cliënten is nog niet goed in te schatten.

De eigen bijdrage voor WMO HO en Begeleiding wordt vanuit het CAK als 1 bedrag overgemaakt en kan niet uitgesplitst worden naar HO of begeleiding. Per saldo is de

verwachting dat de ontvangen eigen bijdrage niet afwijkt van de raming, dat betekent dat ongeveer € 2,3 miljoen aan eigen bijdrage ontvangen gaat worden.

We verwachten dat in 2016 de toegekende PGB's niet volledig verzilverd worden. Op basis van het uitnuttingspercentage 2015 van circa 75%, verwachten we een voordeel van € 500.000.

3. WMO overige voorziening incl. Begeleiding en dagbesteding

De prognose van de uitgaven voor de WMO begeleiding en dagbesteding is gebaseerd op de maximale waarde van de afgegeven indicaties tot en met zorgperiode 8. Deze waarde is afgezet tegen de facturatie van de aanbieders tot en met periode 8. Daarmee is de mate van uitnutting van de indicaties berekend. Met behulp van dit percentage is op basis de indicaties tot en met begin oktober een inschatting gemaakt van de kosten voor heel 2016. Omdat de gemeente zelf een beschikking afgeeft en (vrijwel) alle aanbieders via iWMO factureren, hebben we inmiddels ook een vrij goed beeld van lopende indicaties en werkelijke uitnutting daarvan. Op basis daarvan is de verwachting dat de contracten volledig besteed gaan worden. Op een aantal andere posten verwachten we wel voordelen. De grootste afwijkingen zitten bij meevaller WTCG/CER, bij het incidentele budget voor Informatie, Advies en doorgeleiding en overige (advies)kosten (in totaal € 1.050.000).

In 2016 zijn de beschikbare middelen voor tijdelijke ondersteuning van het inkoopproces niet aangewend. In 2017 is veel extra inzet nodig van juridisch en inkoopadvies voor de ondersteuning en begeleiding van de verwerving. Daarbij gaat het ook om meer operationele en tactische ondersteuning over het juist toepassen van de aanbestedingsregels en bewaken van de tijdigheid van alle processtappen. Daarom zullen de niet-bestede middelen 2016 voor inkoopadvies die binnen het sociaal domein geraamd zijn (€ 100.000) via een dotatie en onttrekking aan de reserve Budgetoverheveling voor 2017 en 2018 (beide jaren € 50.000) incidenteel beschikbaar worden gesteld (zie ook paragraaf 1.5).

We verwachten dat in 2016 geen voor- of nadeel ontstaat op de geraamde uitgaven voor PGB's.

De ontvangsten voor de Eigen bijdrage zijn onderdeel van de WMO HO.

4. Beschermd Wonen

De prognose voor Beschermd Wonen is gebaseerd op de verwachte uitnutting van de contracten met de aanbieders. Hierover wordt frequent met de aanbieders gesproken. In onze eigen systemen is nog niet voldoende informatie beschikbaar om de verwachte prognose van de aanbieders aan te toetsen. Dit komt vooral doordat de grootste aanbieder (RIBW K/AM) achterstanden heeft in declaratie en facturatie over 2016.

Op basis van de informatie van aanbieders zien we in 2016 in grote lijnen dezelfde trend als in 2015.

Op de gecontracteerde zorg is de voorlopige prognose (gebaseerd op de opgaven van de instellingen tot en met het 2^e kwartaal) dat het gecontracteerde volume van € 35.281.238 volledig worden uitgeput. Onzekerheid zit in het perceel overbruggingszorg, binnen dat budget kan nog sprake zijn van een onderschrijding.

We verwachten dat in 2016 de toegekende PGB's niet volledig verzilverd worden. Naar verwachting wordt er dit jaar voor een totaalbedrag van € 3 miljoen aan PGB's toegekend. Op basis van het uitnuttingspercentage 2015 van circa 75%, verwachten we een werkelijke uitnutting van € 2.250.000. Ten opzichte van de raming van € 2,6 miljoen een voordeel van € 350.000.

In 2015 was er sprake van een groot voordeel op de ontvangen eigen bijdrage. Dat voordeel heeft zich doorgezet in 2016. Om die reden is in de Bestuursrapportage 2016 de raming met

€ 1,5 miljoen verhoogd (tot € 2,3 miljoen). Van het CAK is na 9 maanden al een bedrag van € 3,1 miljoen ontvangen. Op basis van die werkelijke ontvangsten, zal de ontvangen eigen bijdrage op € 3,9 miljoen uitkomen. Dit betekent een extra voordeel van € 1,6 miljoen.

Wij hebben geen goede verklaring voor deze forse toename, in het aantal cliënten in zorg heeft zich geen grote wijzigingen (toename) voorgedaan. Wij hebben aan het CAK een nadere toelichting gevraagd, die de stijging kan verklaren. Ook hebben we bij een aantal andere centrumgemeenten gevraagd of zich daar dezelfde stijging voordoet.

Ondanks het feit dat de bedragen door het CAK aan ons zijn overgemaakt en we van cliënten geen signalen hebben ontvangen over de toename van de eigen bijdrage, houden we voorlopig een slag om de arm, over de juistheid van dit bedrag.

5. Jeugd

De prognose Jeugd is gebaseerd op de opgaven van de instellingen, incidentele kosten en afzonderlijke afspraken met instellingen (kwartaal 1 en 2). Hierover wordt frequent met de aanbieders gesproken. In onze eigen systemen is nog niet voldoende informatie beschikbaar om de verwachte prognose van de aanbieders aan te toetsen. We geven geen beschikkingen af waardoor er geen beeld is van cliënten in zorg en er is pas een klein aantal aanbieders aangesloten op iJeugd waardoor vanuit het systeem ook nog geen informatie beschikbaar is over (onder meer) cliënten in zorg, de soort zorg en de facturatie.

Om die reden en met de ervaringen van 2015, merken wij op dat de opgaven van de jeugdinstanties niet 100% betrouwbaar zouden kunnen zijn. Ook in 2015 werd er door de instellingen een uitputting van de contracten van 100% aangegeven. De werkelijke afrekening 2015 viel beduidend lager uit doordat er uiteindelijk sprake was van aanzienlijke verschillen tussen de prognoses en de eindafrekening.

Op basis van de prognoses en gevoerde gesprekken daarover, is de verwachting dat het totale budget 2016 vrijwel volledig benut gaat worden (saldo € 70.000 voordelig). Op de verschillende percelen is wel sprake van afwijkingen ten opzichte van de ramingen. Wij voorzien een overschrijding op de gespecialiseerde jeugdhulp van € 1,2 miljoen. Deze overschrijding wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de uitname in langdurige jeugdhulp (voormalige JAWBZ). Op andere percelen, zoals de landelijk werkende instellingen, voorzien wij een onderschrijding. Op alle contracten wordt een nadeel van € 550.000 verwacht

We verwachten dat in 2016 de toegekende PGB's niet volledig verzilverd worden. Op basis van het uitnuttingspercentage 2015 van circa 60%, verwachten we een voordeel van € 620.000.

6. WSW en re-integratie

Bij de Bestuursrapportage 2016 is de bijstelling van de rijksbijdrage voor de sociale werkvoorziening met ruim € 634.000 verwerkt. Hierdoor is het beroep op de re-integratiemiddelen ter dekking van het tekort op de sociale werkvoorziening met hetzelfde bedrag worden verlaagd. Vanwege moment waarop de informatie beschikbaar was is deze additionele bestedingsruimte voor re-integratie in 2016 niet volledig aangewend. Er is sprake van een verwacht positief saldo van € 160.000. Dit wordt toegevoegd aan de algemene reserve sociaal domein.

7. Overige ontwikkelingen en doorkijk naar 2017 en verder

Rijksbijdrage blijft fluctueren

In de nota Septembercirculaire gemeentefonds 2016 (BBV 2016/453260) zijn de effecten van de Septembercirculaire zichtbaar gemaakt. Daaruit blijkt een forse korting op vooral Jeugd en de WMO. Deze kortingen zijn nog niet vertaald in maatregelen en uit de prognose 2016 blijkt dat er op de contracten voor de nieuwe taken feitelijk geen voordelen verwacht worden. In die zin is het dus de vraag of de kortingen zomaar opgevangen kunnen worden.

Effect WMO HO in voordeel

In de begroting 2016 zijn de baten en lasten van de WMO HO geen onderdeel van de raming saldo Sociaal domein. Uit de bovenstaande analyse blijkt dat het voordeel op de WMO HO, net als in 2015, een grote invloed heeft op het totaalresultaat. Zonder dit voordeel is het (verwachte) voordeel € 4,3 miljoen, waarin het effect van de Eigen bijdrage Beschermd wonen van € 1,6 miljoen zeer substantieel is. Ten opzichte van een totale uitkering voor de nieuwe taken van ruim € 110 miljoen is de afwijking tussen de 1-3%.

Controle Jaarrekening 2016

Het controleprotocol dat voor de Jaarrekening 2015 is gehanteerd, wordt ook voor 2016 toegepast. De aanbieders zijn hierover geïnformeerd. Daar waar mogelijk is het protocol aangepast aan de wensen en constatering over de toepasbaarheid. Wij gaan ervan uit dat goede en tijdige oplevering (voor 1 april 2017) van de verantwoordingen minder problematisch zal zijn dan in 2016. Wij sluiten echter niet uit dat er aanbieders zijn die niet op tijd kunnen leveren. Dat kan dus invloed hebben op het oordeel over de gemeentelijke Jaarrekening 2016.

Verantwoording SVB

In 2015 is de verantwoording van de PGB's door het SVB problematisch geweest en heeft geleid tot een onrechtmatigheid in onze Jaarrekening. Vanuit partijen en betrokkenen rondom de SVB komt naar buiten dat er rondom de verantwoording 2016 geen veranderingen te verwachten zijn. Dat zal naar verwachting dus tot dezelfde problemen rondom de rechtmatigheid van onze Jaarrekening (kunnen) leiden.

8. Ontwikkeling van de reserve

In de onderstaande tabel is een dotatie van € 7,06 miljoen opgenomen en de geraamde onttrekking van € 1,777 miljoen ongedaan gemaakt. Ook is de onttrekking van € 1,011 miljoen ten gunste van het minimabeleid geraamd. Daarmee ontstaat een actueel beeld van de algemene reserve Sociaal Domein.

Bij bestemmingsvoorstel jaarrekeningresultaat 2015 is besloten om het positief saldo voor Minima en bijzondere bijstand 2014 (€ 519.000) en 2015 (€ 492.000) te doteren in een aparte reserve Minimageden. Via deze Decemberrapportage wordt het saldo van € 1,011 miljoen overgeheveld uit de algemene reserve sociaal domein naar de reserve minimageden. Tevens wordt de bijstelling ten gevolge van de Actualisatie budget Bijzondere Bijstand, waar bij de Bestuursrapportage € 180.178 onttrokken is uit de algemene reserve Sociaal Domein, bij de Decemberrapportage ten laste gebracht van de reserve Minimabeleid.

Ontwikkeling reserve sociaal domein	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand per 1-1	-8.635 v	-26.999 v	-30.643 v	-26.800 v	-24.939 v	-23.835 v	-22.908 v
Dotaties							
Meerjarenraming verplichtingen Wmo-reserve	-922 v						
Kadernota 2014							
Voeding begroting	-3.500 v	-500 v					
Bestuursrapportages 2014							
Transitie basisinfrastructuur subsidies 2014-2015	-844 v						
Jaarrekening 2014							
Dotatie overschot participatiebudget 2014	-1.303 v						
Dotatie overschot minimabeleid 2014	-519 v						
Jaarrekening 2015							
Dotatie saldo voordeel WMO	-2.860 v						
Dotatie saldo voordeel Beschermd wonen	-302 v						
Dotatie saldo voordeel Jeugd	-3.561 v						
Dotatie saldo voordeel re-integratie	-1.310 v						
Dotatie saldo voordeel VSW	-250 v						
Dotatie saldo voordeel Eigen bijdrage	-1.903 v						
Dotatie saldo voordeel WMO	-4.875 v						
Dotatie overige verschillen	-456 v						
Dotatie saldo voordeel programmabudget	-750 v						
Decemberrapportage 2016							
Maatschappelijke participatie statushouders terugstorting		-500 v					
Correctie actualisatie budget bijzondere bijstand (gaat tlv reserve minimagelden)		-180 v					
Jaarrekening 2016							
		-7.060 v					
(Voorgenomen) dotaties per jaar	-23.355 v	-8.240 v	-	-	-	-	-
Onttrekkingen							
Onttrekking dekking geraamd (meerjarig) tekort	733 n	1.777 n	2.899 n	1.861 n	1.104 n	927 n	442 n
		-1.777 v					
Programmabegroting 2015							
Meerjarenraming verplichtingen Wmo-reserve	1.842 n						
Kadernota 2015							
Opvangvoorziening	145 n	750 n					
Bezuiniging: overschot budget CER	385 n						
Bestuursrapportage 2015-1							
Onttrekking overschot tot programmabudget 2014	720 n						
Bestuursrapportage 2015-2							
Onttrekking middelen MO voor 24-uurs opvang	217 n						
Onttrekking middelen Participatiebudget 2014	503 n	800 n					
Onttrekking programmabudget	185 n	60 n					
Bestuursrapportage 2015-3							
Dekking subsidies basisinfrastructuur	261 n						
Kadernota en voortgangsrapportage 2016							
Maatschappelijke participatie statushouders		500 n					
Bestuursrapportage 2016							
24-uurs opvang/Raaks (2016/243644)		131 n					
Herindicaties cliënten HO		469 n	469 n				
Regionaal Kompas		320 n	275 n				
Uitvoeringsorganisatie SD		375 n					
actualisatie budget bijzondere bijstand		180 n					
Decemberrapportage 2016							
Onttrekking middelen ter vorming van reserve minimagelden		1.011 n					
Begroting 2017							
Programmabudget			200 n				
(Voorgenomen) onttrekkingen per jaar	4.991 n	4.596 n	3.843 n	1.861 n	1.104 n	927 n	442 n
stand op 31-12	-26.999 v	-30.643 v	-26.800 v	-24.939 v	-23.835 v	-22.908 v	-22.466 v

Prognose Werk en inkomen

Budgetoverheveling niet bestede middelen regionaal werkbedrijf (via reserve Werkbedrijf)

De gemeente Haarlem ontvangt als centrumgemeente middelen ten behoeve van het regionale werkbedrijf. In het totaal heeft de gemeente een bedrag van € 1 miljoen ontvangen. Hiervan zal naar verwachting ultimo 2016 een bedrag van circa € 600.000 resteren. Bij jaarrekening zal dit bedrag als bestemming rekeningresultaat gereserveerd worden voor de uitgaven ten behoeve van het werkbedrijf in 2017. Daarmee is het saldo op het regionaal werkbedrijf niet van invloed op het rekeningresultaat en tevens niet van invloed op de stand van de algemene reserve sociaal domein.

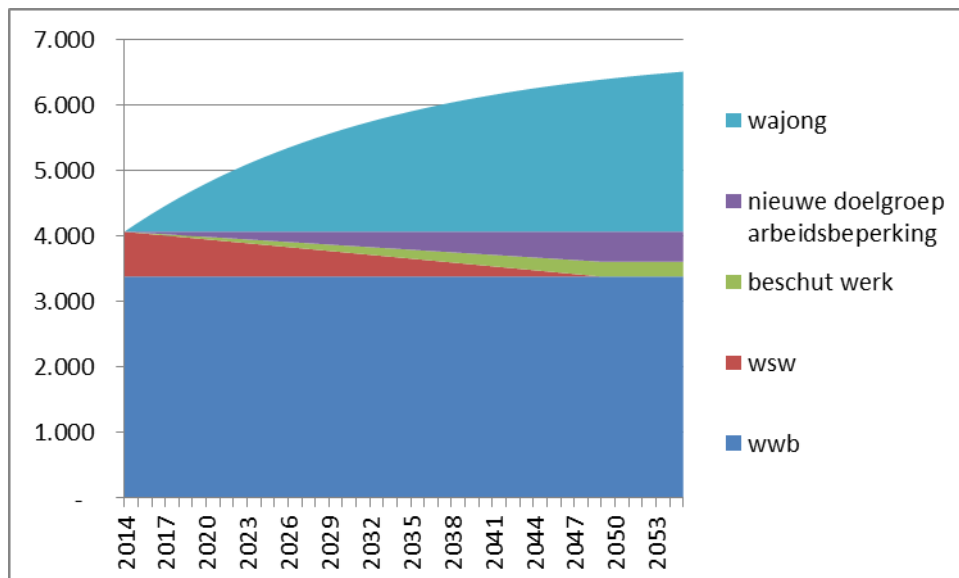
Ontwikkeling BUIG en doorkijk naar effect reserve

Naar verwachting zal op de BUIG een positief resultaat gerealiseerd worden van circa € 400.000. Dit bedrag zal gedoteerd worden aan de reserve WWB en gereserveerd worden voor risico's op de uitkeringen in de komende jaren.

De aanpassing van het landelijke model voor de verdeling van de BUIG-middelen heeft een negatief effect op de hoogte van de uitkering aan de gemeente Haarlem. Het nieuwe model is recent door het ministerie opnieuw bijgesteld. In theorie zou het model een goede voorspelling moeten leveren van de te verwachten uitkeringen. In de praktijk blijkt het model echter onverwachte en slecht verklaarbare wijzigingen in de landelijke budgetverdeling te weeg te brengen. Een algemene tendens is dat de budgetten van grote gemeenten verlaagd worden ten gunste van kleinere gemeenten. In de Kadernota 2017 zal gedetailleerdere informatie over de te verwachte ontwikkelingen van het BUIG-budget worden opgenomen.

Daarnaast is de verwachting gerechtvaardigd dat de komende jaren ondanks de verbetering van de economie het beroep op de middelen uit de BUIG zal toenemen. Het financieel voordeel als gevolg van de verwachte daling van het aantal uitkeringsgerechtigden die uitstromen vanwege de verbeterde economische situatie zal namelijk naar alle waarschijnlijkheid volledig teniet gedaan worden door de kosten die samenhangen met de instroom van nieuwe doelgroepen: de burgers die in het verleden een beroep konden doen op de Wajong of de sociale werkvoorziening.

Op basis van een landelijke analyse van Berenschot is de verwachting als volgt grafisch weer te geven:

De grafiek toont de ontwikkeling van de doelgroep die een beroep doet op de gemeente voor inkomensondersteuning op de lange termijn. Daarbij is geen rekening gehouden met

eventuele effecten van de economische groei. Ook zijn de effecten van de instroom van statushouders niet in deze grafiek verwerkt.

Voor de eerste 5 jaar zal de instroom van mensen met een arbeidsbeperking (voorheen Wajongers) aanzienlijk zijn. Het streven is erop gericht dat deze doelgroep geregistreerd wordt in het doelgroepenregister en ondersteund zal worden bij participatie. Veelal zal deze doelgroep in aanmerking komen voor een garantiebaan met loonkostensubsidie. Deze kosten worden ten laste gebracht van de BUIG-middelen. Het is onzeker in welke mate de kostenstijging als gevolg van deze toename van de doelgroep gecompenseerd wordt door stijging van de rijksmiddelen.

1.7 Begrotingswijziging Decemberrapportage 2016

Deze Decemberrapportage bevat diverse voorstellen die leiden tot een wijziging van de Begroting 2016. Het is de bevoegdheid van de raad om deze begrotingswijzigingen vast te stellen. In besluiten tot wijziging van de begroting moet, volgens externe regelgeving, de wijziging per programma en beleidsveld en het nieuwe geraamde bedrag worden vastgesteld. De wijzigingen en de nieuwe geraamde bedragen per beleidsveld zijn opgenomen in onderstaande begrotingswijziging.

bedragen x € 1.000

Progr.	Beleids- veld	Omschrijving beleidsved	2016		2017	2018	2019	2020
			Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging
1		Maatschappelijke participatie						
		<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	1.1	Onderwijs en sport	39.107	-393	38.714	-623		
	1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	21.552	1.444	22.996	158	18	97
	1.3	Advies en ondersteuning	5.279	768	6.047			177
		<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	1.1	Onderwijs en sport	-8.651	393	-8.258	623		
	1.2	Bevorderen zelfredzaamheid	-550	-696	-1.246			
	1.3	Advies en ondersteuning	-	-	-			
		<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	31	-	31			
1		Totaal Maatschappelijke participatie	56.767	1.516	58.284	158	18	97
2		Ondersteuning en zorg						
		<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	2.1	Maatwerkvoorzieningen	65.592	-527	65.065	900		
	2.2	Opvang en beschermd wonen	52.733	-115	52.618	66	-589	-589
	2.3	Jeugdbescherming en jeugdreclassering	3.320	-	3.320			-589
		<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	2.1	Maatwerkvoorzieningen	-5.853	-	-5.853			
	2.2	Opvang en beschermd wonen	-2.284	-765	-3.049	-633		
	2.3	Jeugdbescherming en jeugdreclassering	-	-	-			
		<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-4.674	500	-4.174	-950		
2		Totaal Ondersteuning en zorg	108.834	-907	107.927	-617	-589	-589
3		Werk en inkomen						
		<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	3.1	Werk	27.347	-4	27.343	800		
	3.2	Inkomen	69.077	158	69.235	250		
	3.3	Minima	6.287	-	6.287			
		<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	3.1	Werk	-1.316	-	-1.316			
	3.2	Inkomen	-52.921	222	-52.699			
	3.3	Minima	-370	-	-370			
		<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-5.675	-380	-6.055	-1.050		
Pr. 3		Totaal Werk en inkomen	42.429	-4	42.425	-	-	-
4		Duurzame stedelijke vernieuwing						
		<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling	9.195	-395	8.800	750		
	4.2	Economie, toerisme en cultuur	26.805	-	26.805	100		
	4.3	Grondexploitaties	7.673	-	7.673			
		<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
	4.1	Duurzame stedelijke ontwikkeling	-147	-	-147			
	4.2	Economie, toerisme en cultuur	-585	-	-585			
	4.3	Grondexploitaties	-7.828	-	-7.828			
		<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-348	450	102	-850		
4		Totaal Duurzame stedelijke vernieuwing	34.765	55	34.820	-	-	-

bedragen x € 1.000

Beleids- veld	Omschrijving beleidsved	2016		2017	2018	2019	2020
		Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Begroting gewijzigd	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging	Voorstel wijziging
5	Beheer en onderhoud						
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	76.841	1.180	78.021	960		
5.2	Parkeren	12.266	-	12.266			
5.3	Overige beheertaken	31.123	-	31.123			
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
5.1	Openbare ruimte en mobiliteit	-37.930	-143	-38.073			
5.2	Parkeren	-19.758	-	-19.758			
5.3	Overige beheertaken	-22.910	-1.354	-24.264	-81	-281	-281
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	90	-590	-500	-760		
Pr. 5	Totaal Beheer en onderhoud	39.722	-907	38.815	119	-281	-281
6	Burger, bestuur en veiligheid						
	<i>Lasten (exclusief mutaties reserves)</i>						
6.1	Dienstverlening	12.435	-	12.435			
6.2	Gemeentelijk bestuur	8.045	-	8.045	149	149	149
6.3	Openbare orde en veiligheid	31.222	-	31.222			
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
6.1	Dienstverlening	-3.538	-	-3.538			
6.2	Gemeentelijk bestuur	-744	-	-744			
6.3	Openbare orde en veiligheid	-6.878	-	-6.878			
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-881	-	-881			
Pr. 6	Totaal Burger, bestuur en veiligheid	39.661	-	39.661	149	149	149
7	Algemene dekkingsmiddelen						
7.1	Lokale belastingen en heffingen	4.712	-	4.712			
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	16.566	1.724	18.290	759	1.023	464
7.3	Overhead	-	-	-	626	128	38
	<i>Baten (exclusief mutaties reserves)</i>						
7.1	Lokale belastingen en heffingen	-46.324	-	-46.324			
7.2	Algemene dekkingsmiddelen	-299.272	-1.599	-300.871			
7.3	Overhead	-	-	-			
	<i>Toevoegingen/onttrekkingen reserves</i>	-3.326	2.576	-750	-1.026	-450	
7	Totaal Algemene dekkingsmiddelen	-327.645	2.701	-324.944	359	701	502
	Totaal saldo exclusief reserves	9.317	-102	9.216	4.804	448	-22
	Toevoegingen/onttrekkingen reserves	-14.783	2.556	-12.227	-4.636	-450	-
	Totaal saldo inclusief mutaties reserves	-5.466	2.455	-3.011	169	-1	-41

NB: de som van bedragen kan afwijken wegens afrondingsverschillen.

2. Investerings / kredietaanvraag

Walmuur Bakenessergracht

Na een intensief proces van participatie hebben de gemeente en de Vrienden van de Bakenes overeenstemming bereikt over het vernieuwen van de walmuur Bakenessergracht. In gezamenlijkheid zijn de contractstukken opgesteld, waarin extra aandacht wordt gevraagd voor het beperken van hinder, planning en risico's, en is het werk aanbesteed. De winnende inschrijving valt echter circa 35% hoger uit dan de extern opgestelde directieraming. De voornaamste reden hiervoor is de complexiteit van het project en de aanvullende maatregelen voor de EMVI-criteria. De kademuur moet op diepte worden vervangen vlak naast monumentale bebouwing waardoor het werk in kleine delen trillingvrij wordt uitgevoerd vanaf het water. Daarnaast wordt bij de inrichting van de kademuur extra aandacht besteed aan de nieuw te planten bomen inclusief een goede duurzame groeiplaats. Voorgesteld wordt om voor het tekort van **€ 400.000** het huidige investeringskrediet te verhogen en dit bedrag in te vullen bij de actualisatie van het IP 2017-2021. Bij de actualisatie 2017-2021 zal tevens beoordeeld worden of deze verhoging effect heeft voor zowel het kaststroom als het investeringsplafond. Indien dit het geval is zal bekeken worden op welke wijze binnen deze kaders gebleven kan worden.

3. Besluit

De raad der gemeente Haarlem,

Gelezen het voorstel van het college van burgemeester en wethouders

Besluit:

1. In te stemmen met de voorstellen voor versnellende impulsen op het gebied van
  - a) het sociaal domein ten behoeve van
    - versterken innovatiemaatregelen (€ 900.000),
    - slim investeren participatiewet en schulddienstverlening (€ 800.000),
    - minimabeleid (€ 250.000) en
    - maatschappelijk opvang Skaeve Huse (€ 50.000)en deze lasten in 2017 te dekken door een onttrekking van € 2 miljoen uit de algemene reserve sociaal domein
  - b) het fysieke domein voor
    - het vormen van een duurzaamheidsfonds (€ 750.000). Voor bestedingsdoelen en de voorwaarden volgt nog een separaat raadsvoorstel
    - groenprojecten voor per saldo € 250.000 te weten: extra bomen in groenarme wijken (€ 50.000), omvormen armoedig groen (€ 50.000), aanbrengen kleinschalig groen door bewoners (€ 50.000), natuurinclusief bouwen (€ 50.000) en pilots voor circulair inkopen (€ 50.000)
    - het versneld faciliteren van ontwikkelingen (woningbouw) en aanjagen bouwproductie (€ 500.000 in 2017 en € 400.000 in 2018),
    - de projecten van per saldo € 100.000 te weten: wijkraden (€ 50.000), 3D makerszone (€ 25.000) en het ontwikkelen van een app historische wandelingen (€ 25.000)en de lasten van totaal € 2 miljoen te dekken uit het resultaat 2016. Hiervoor wordt in 2016 € 2 miljoen aan de algemene reserve toegevoegd en in 2017 en 2018 wordt € 1.600.000 respectievelijk € 400.000 weer onttrokken aan de algemene reserve.
  - c) schuldreductie voor € 2 miljoen te realiseren door middel van het versneld afschrijven van activa met een maatschappelijk nut en dit te dekken uit het resultaat 2016
  - d) het voordeel van circa € 200.000 aan kapitaallasten als gevolg van het versneld afschrijven van € 2 miljoen activa met maatschappelijk nut in 2017 incidenteel in te zetten voor verbeteren beeldkwaliteit elementen verharding. Voor 2018 en verder wordt bij de Kadernota 2017 een voorstel gedaan voor structurele invulling ten behoeve van onderhoud openbare ruimte.
2. Het huidige uitvoeringstempo onderhoud openbare ruimte in stand te houden en het hierdoor ontstane tekort in 2016 van naar verwachting € 1,6 miljoen te onttrekken aan de reserve Beheer en onderhoud Openbare Ruimte.
3. De formatie van de raadsgriffie met ingang van 1 januari 2017 uit te breiden met 2 fte en als volgt te verdelen over de functies: 0,5 fte Senior Officemanager (schaal 9), 0,5 fte Adviseur Raadscommunicatie (10A) en 1 fte Raadsadviseur (schaal 11) en de lasten van € 150.000 te dekken uit de algemene middelen.
4. De Decemberrapportage 2016 vast te stellen en financieel-technisch te verwerken volgens de begrotingswijziging 2016 in paragraaf 1.7 op basis van:
  - a. de voorgestelde wijzigingen in baten en lasten van de exploitatie (paragraaf 1.2 en 1.3)

- b. de voorgestelde toevoegingen en onttrekkingen aan reserves (paragraaf 1.4)
- c. de voorgestelde budgetoverhevelingen (paragraaf 1.5)

- 5. Een extra krediet te verlenen van € 400.000 voor het project vernieuwen walmuur Bakenessergracht.

Gedaan in de vergadering van ... .. 2016.

De griffier

De voorzitter